

17.10.2024

Innspill til Utdannings- og forskningskomiteen om Statsbudsjettet 2025

Barneombudet ber regjeringen og de politiske partiene på Stortinget om å ha et større barneperspektiv i arbeidet med statsbudsjettet. Plikten til å vurdere barnets beste er grunnlovsfestet, og gjelder også ved budsjettarbeid. Vi ber også Stortingets komiteer om å se saker som gjelder barns oppvekst i sammenheng og tenke helhetlig i budsjettarbeidet.

Staten har det overordnede ansvaret for at barns rettigheter blir oppfylt. Barneombudet mener det er bekymringsfullt når staten delegerer oppgaver til kommunene, uten å sikre at de har tilstrekkelige ressurser. FNs barnekomité har anbefalt at Norge i betydelig grad styrker sin innsats for å sikre at hver kommune blir tildelt de midlene de trenger for å oppfylle sine forpliktelser når det gjelder å gjennomføre barns rettigheter.

Det er godt dokumentert at investering i barns oppvekst og utvikling vil spare samfunnet for betydelige menneskelige og økonomiske kostnader.¹ Vi oppfordrer derfor komiteen til å styrke det forebyggende arbeidet i tråd med Regjeringens ambisjoner i Perspektivmeldingen 2024.

Satsing på laget rundt barn og unge

Det blinker mange varselamper for utviklingen i skolen knyttet til både læring og trivsel. Behovet for et godt lag som kan ivareta elevens behov blir trukket fram som avgjørende for en inkluderende fellesskole. Det er derfor bekymringsfullt at flere kommuner nå kutter i stillinger som har viktige roller i laget, og ikke prioriterer tilstrekkelige ressurser i støttetjenestene rundt skolen.

PP-tjenesten er en avgjørende støttetjeneste i laget rundt barn og unge. Hele 1 av 4 barn i barnehage og skole kan få styrket sin opplæring og utvikling ved hjelp av tjenestens kompetanse.² Den kan for eksempel bidra i arbeidet med tidlig innsats i barnehagen, tilpasset opplæring i skolen, trygt og godt barnehage- og skolemiljø, bekymringsfullt skolefravær, koordinering av tverrfaglig arbeid, psykisk helsehjelp til barn og foreldreveiledning.

Til å tross for PP-tjenestens sentrale rolle er den flere steder underbemannet og det er store forskjeller i tjenestenes kapasitet. Åtte av ti ledere i oppgir å ha for lav bemanning for å løse oppgavene.³ Dette fører til at barn ikke får nødvendig hjelp, og at tjenesten ikke kan støtte barnehager og skoler. Resultatet kan være dårligere tilpasset opplæring, dårligere skolemiljø og svekket tverrfaglig samarbeid rundt barn. Evalueringen av det spesialpedagogiske

¹ <https://heckmanequation.org/resource/the-heckman-curve/>

² 15-25 prosent av barn og unge har behov for særskilt tilrettelegging utover ordinær pedagogisk praksis: Thomas Nordahl mfl. (2018) ref. Haug (2017)

³ Nordlandsforskning rapport nr. 7/2018

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889
Youngstorget,
0028 Oslo

kompetansesenteret viser PP-tjenestens kapasitets- og ressursutfordringer gjør det vanskelig å delta, og at kommunene ikke får involvert hele laget rundt eleven.⁴

Regjeringen vil styrke kommunesektorens frie midler. FNs barnekomite har imidlertid anbefalt Norge å øremerke midler istedenfor å gi rammetilskudd, for å sikre at midlerne brukes til det tiltenkte formålet.⁵ Vi vil peke på at kommunene står overfor mange oppgaver, og dagens situasjon tyder på at PP-tjenesten ikke blir prioritert dersom midler ikke øremerkes.

For å sikre en forsvarlig bemanning av PP-tjenesten på sikt mener Barneombudet at statlige myndigheter må få oversikt over kapasiteten i tjenesten. Barnekomiteen har understreket at staten må ha kunnskap budsjettbehovene til barn.

Barneombudet anbefaler at komiteen:

- vurdere om statsbudsjettet møter behovet for en nødvendig satsning på laget rundt barn og unge
- bevilger midler til å styrke kapasiteten i PP-tjenesten. Midlene bør øremerkes.
- anmoder regjeringen om en kartlegging av ressursituasjonen i PP-tjenesten, som et grunnlag for en forsvarlig budsjettering i årene som kommer.

Barneombudet ber om midler til universell utforming av skolebygg

Regjeringen bevilger i dette budsjettet betydelige midler til en satsing på å gjøre skolen mer tilpasset praktisk undervisning, blant annet gjennom en rentekompensasjonsordning knyttet til tilpasning av skolebygg. Det er positivt, men tilrettelegging for en mer praktisk og variert skolehverdag må gjelde for alle elever.

Barneombudet mener det er alvorlig at universell utforming av skolebygg nok en gang utelates fra Kunnskapsdepartements budsjettproposisjon. Det er sektormyndigheten som har ansvaret for universell utforming innenfor sin sektor. Innsatsen for universell utforming av skolebygg må styrkes betraktelig.

Tilgjengelige skolebygg er en forutsetning for å sikre inkluderende utdanning. Likevel utestenges mange barn med funksjonsnedsettelse fra nærskoler som ikke er universelt utformet. Både FNs barnekomite, FNs komite for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne og FNs spesialrapportør på feltet funksjonsevne har kritisert Norge for ikke å ha prioritert arbeidet og sørget for økt tilgjengelighet til skolebygg.⁶

FNS barnekomite har bedt staten gi en fremdriftsplan for arbeidet med veikart for universelt utformet nærskole 2030.⁷ I Statsrapporten unnlot regjeringen å svare på dette spørsmålet, og utfra hva Barneombudet kan se ligger staten ikke an til å nå målene i veikartet.

⁴ Wendelborg m.fl (2023) Evaluering av Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, Delrapport 2

⁵ FNs barnekomités Concluding Observations (4. juli 2018) avsnitt 6 d

⁶ FNs komité for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne Concluding observations (7. mai 2019) art. 9 pkt. 16 b, FNs barnekomités Concluding Observations (4. juli 2018) avsn. 23 e.

⁷ Committee on the Rights of the Child, List of issues prior to submission of the seventh periodic report of Norway (2023)

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Barneombudet anbefaler at komiteen:

- øremerker 400 millioner kroner i budsjettet for 2025. På sikt bør det innvilges en samlet tilsagnsramme på inntil 2,2 milliarder. Verdien av nyttevirkningene er ansett å overstige kostnaden.⁸
- anmoder regjeringen om å komme tilbake med en forpliktende fremdriftsplan med tidsfrister og finansiering.

Avslutningsvis vil vi trekke fram to viktige helse- og læringsfremmende tiltak. Gratis skolemat for alle elever, og mer fysisk aktivitet i skolen vil ha stor betydning for barns læring og helse. Barneombudet er opptatt av at Regjeringen følger opp sine mål i Hurdalsplattformen med en tydelig satsing på disse områdene.

⁸ Samfunnsøkonomisk analyse av universelt utformet grunnskole i 2030, Oslo Economics-rapport 2018-36. Kostnadene for å realisere veikartet er i rapporten estimert til 2,2 milliarder kroner.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo